

Durmuş Hocaođlu

Cehâletin Faturası: İslâm Medeniyeti'nin Çöküşü ve Lümpen Batılılaşma

Yeniçağ, "Analiz"., 03 Ekim 2008, Cuma., s.08
"Analiz" Sıra No: 697; 2008-088; Ekim-01

YENİÇAĞ

İslâm dünyasının trajedisi bana hep Kant'ın, "Aydınlatma Nedir" başlıklı makalesinin adetâ özü olan ilk paragrafını hâtırlatır. Kant, tanınmamış bir mevkutede neşrolunan bu pek meşhur makalesine "*Aydınlanma, insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmama* - kemâlat noksanlığı (D.H.) - *durumundan kurtulmasıdır*" diye başlar ve şöyle devam eder[1]:

"Bu *ergin olmayış* durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanamayışıdır. İşte bu ergin olmayışa *insan kendi suçu ile düşmüştür*; bunun nedenini de aklın kendisinde değil, fakat aklını başkasının kılavuzluğu ve yardımı olmaksızın kullanmak kararlılığını ve yürekliliğini gösteremeyen insanda aramalıdır. *Sapere aude!*[*] - Aklını kendin kullanmak cesaretini göster! - sözü imdi Aydınlanma'nın parolası olmaktadır."

Kant'ın bu kelâmı kibârı hangi kontekstte, neyi kastederek söylemiş olduğunu burada ele alacak değiliz; ama hemen her devre ve her şarta uygunluk arzeden bu ifâdelerdeki esas nükteyi üç ana başlıkta cem' edebiliriz: BİR: İnsanoğlu bir çukura düşmüştür; İKİ: Lâkin, bu düşüş kendi suçunun eseridir; ÜÇ: Bu suç da, kendi aklını kullanma cesâretinden mahrum olmuş bulunmasıdır.

İslâm dünyası da hâkezâ: Asırlardır derin bir çukura düşmüş bulunmakta ve durmadan debelenmesine rağmen çıkamamaktadır; bu düşüş bir başkasının – çokça dillere pelesenk edilen sahte motto ile söylersek "kâfirin" - değil kendisinin eseridir ve düşüş de akı, hikmeti ve "bu-dünya'yı terketmesinin, yâni kısacası, cehâletin ürünüdür.

Bu cehâletin netîcesinde ödenen ve ödenmeye devam edilen faturalar çok ağır olmuştur: Topraklar kaybedilmiş, İslâm, Avrupa'nın batısında Endülüs'ten sonra doğusundan da kovulmuş, hemen hemen neredeyse tamâmı açık veya üstü örtülü kolonize edilmiştir; ama en ağır fatura, medeniyetlerinin çöküşü olmuştur: Kelimenin teknik mânâsıyla konuşacak olursak artık bugün bir İslâm Medeniyeti kalmamıştır. Ve bunun netîcesi olarak da, İslâm ülkeleri bir "**Lümpen Batılılaşma**" sürecine mâruz kalmıştır. Bu hususta, Türkiye gibi alenen mâzisi ile bağlarını koparan ve kiblesini Batı'ya çevirerek bir anlamda "**Dâru'l-Ridde**" olan ülkeler ile, batılılaşmayı *lisânen* reddeden ülkeler – resmî adında "İslâm" sıfatı bulunanlar ve hattâ samimî olarak Batı ile mücâdele edenler de dâhil - arasında esasta bir fark bulunmamaktadır.

İmdi işbu “**Lümpen Batılılaşma**” tâbiri ile neyi kastettiğimi bir sonraki yazıya bırakacak ve bugünkü yazıyı, İslâm dünyasının son büyük küresel beyni olduğunu düşündüğüm İbn Haldûn ile noktalayacağım[2]:

XXIII. Mağlup, ebedî olarak gâlibin şiarına, kıyafetine, mesleğine, sair ahval ve âdetlerine tâbi olmaya düşkündür.

Bunun sebebi şudur: İnsan, kendisine gâlib gelende, bir kemâl bulunduğuna itikad eder ve ona boyun eğer. Ya tazimde bulunulması gerektiğine inandığı kemâli nazar-ı itibara aldığı için böyle hareket eder veya kendisindeki inkiyad halinin, “tabii bir galebeden” değil, gâlipteki kemâlden ileri geldiği yolunda bir hataya sürüklenmiş olduğu için böyle davranır. Böyle bir yanlışlığa düşülmesi ve bunun aralıksız devam etmesi, bir itikad meydana getirir, bir inanç ortaya çıkarır. Bunun neticesi olarak gâlibin bütün yol ve yöntemlerini benimser, her hususta onun yolunu tutar, ona benzemeye çalışır (teşebbüh, temessül, adapt, assimilation). İktida (tebaiyyet, taklit, imitation) işte budur.

Veyahut da mağlubun gâlibe uymasının sebebi, - Allah daha iyi bilir -, gâlibin galebesi ve zaferi ne asabiyet ne de zorlu bir güç sayesinde değildir. Sadece âdetlerine, ananelerine, takip ettiği yol ve usûllere dayanmaktadır, diye bir görüş sahibi olmasıdır. Onu böyle bir hataya sürükleyen yine galebe ve zaferdir, bu da ilk sebebe racidir.

Bu sebeple ebedi olarak mağlubun, kendini gâlibe benzetmeye çalıştığını, kılıkta - kıyafette, binme ve nakliye vasıtalarında, silahta, bunun, yapılışında ve şekillerinde, daha doğrusu tüm sair hallerinde onun gibi olmaya çalıştığını müşahede edersin.

*
**

[1] Immanuel Kant., “Aydınlanma Nedir?” Sorusuna Yanıt” (“Was Ist Aufklärung?”., *Berlinische Monatsschrift.*, Aralık 1784., s.481-494)., Çeviren: Nejat Bozkurt., *Yazko, Felsefe Yazıları.*, 6. Kitap., İstanbul, 1983., s.139-148

[*] “Düşünmeye cesâret et!” (Romalı şâir Horatius’un bir şiirinden)

[2] İbn Haldun., *Mukaddime.*, Cilt I, İkinci Baskı., Hazırlayan: Süleyman Uludağ., Dergâh Yayınları., İstanbul, Mayıs 1988., s.465-466

